

Новомосковський кооперативний коледж економіки та права ім. С.В.Литвиненка
Дніпропетровської ОСС

ПРОГРАМА
та методичні рекомендації вступного випробування
з української мови та літератури для вступників до коледжу
на основі повної загальної середньої освіти
у 2018 році

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.
2. Цілі навчального предмета: абітурієнт повинен знати і уміти.
3. Зміст програми для вступного екзамену.
4. Критерії оцінювання навчальних досягнень.
5. Нормативи оцінювання тесту.
6. Список рекомендованої літератури.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для вступного екзамену розроблено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури з урахуванням чинних програм з української мови для 5–9 класів (лист Міністерства освіти і науки України № 1/11-6611 від 23.12.2004) та програм для профільного навчання учнів 10-11 класів (рівень стандарту, наказ Міністерства освіти і науки України № 1021 від 28.10.2010).

Зважаючи на варіативність програм з української літератури для загальноосвітніх навчальних закладів, до програми внесено персоналії письменників і художні твори, вивчення яких передбачено всіма чинними програмами і відображено в усіх підручниках, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Матеріал програми розподілено за такими розділами: “Українська мова” (“Фонетика. Графіка”, “Лексикологія. Фразеологія”, “Будова слова. Словотвір”, “Морфологія”, “Синтаксис”, “Стилістика”, “Орфоепія”, “Орфографія”, “Розвиток мовлення”) та “Українська література” (“Усна народна творчість”, “Давня українська література”, “Література кінця XVIII – початку XX ст.”, “Література XX ст.”, “Творчість українських письменників-емігрантів”, “Сучасний літературний процес”).

Мета й завдання вивчення української мови та літератури визначені державною програмою з української мови та літератури, яка водночас визначає основний зміст навчання і вимоги та критерії оцінювання його результатів.

Основна мета вивчення української мови та літератури у навчальних закладах України на сучасному етапі полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано користуватися засобами державної мови – її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності.

ЦІЛІ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА

Вимоги до знань та умінь з української мови:

- знати зміст мовних понять і термінів;
- знати мовні явища, закономірності, правила орфографії та пунктуації;
- лінгвістика тексту;
- значення мовних одиниць та особливості їх функціонування;
- уміти розпізнавати мовні явища й закономірності;
- аналізувати, групувати, класифікувати, систематизувати мовні явища;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;
- визначати істотні ознаки мовних явищ;
- відрізняти випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- аналізувати текст: його зміст, структуру й призначення;
- розуміти значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- створювати власні висловлювання з певною комунікативною метою;
- виражати мовними засобами свій духовний світ, популяризувати українською мовою цінності української та світової культури.

Вимоги до знань та умінь з української літератури:

- знати взаємозв'язок літератури з життям, характерні риси епохи, відображені у вивченому творі; суспільну роль художньої літератури;
- основні етапи розвитку української літератури; найважливіші факти літературного процесу;
- світове значення української літератури;
- найважливіші відомості про творчі методи та літературні напрями;
- основні етапи життєвого і творчого шляху письменників;
- ідейно-тематичну основу, особливості композиції, сюжет вивчених творів;
- місце і значення кожного твору у доробку письменника та в літературному процесі даного періоду;
- визначальні ознаки понять: народність літератури, художній образ, літературний характер, типові характери, конкретно-історичне та загальнолюдське в них, літературні роди та їх основні жанри як своєрідні способи образного відтворення дійсності;
- визначальні ознаки силабо-тонічної та тонічної системи віршування;
- уміти знаходити ознаки роду та жанру художнього твору і розрізняти твори різних жанрів;
- визначати елементи сюжету і поза сюжетні елементи та їх роль у художньому творі;
- виявляти основні проблеми, поставлені у творі, що вивчається;
- визначати роль героїв у розкритті ідейного змісту твору та їхню авторську оцінку;
- характеризувати героїв твору;
- з'ясовувати взаємозв'язок світогляду і творчості письменника;
- виявляти найхарактерніші ознаки творчого методу та літературного напрямку;
- аналізувати твір з урахуванням його художньої, естетичної та ідейної цілісності й авторської позиції.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. УКРАЇНСЬКА МОВА

1.1 Фонетика. Графіка

Голосні і приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінки і глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

1.2 Лексикологія. Фразеологія

Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Загальноживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Застарілі й нові слова. Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми. Типи словників.

1.3 Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові.

1.4 Морфологія

Іменник як частина мови. Іменники власні й загальні, істоти й неістоти. Рід, число, відміни, відмінки іменників. Особливості вживання й написання відмінкових форм. Особливості творення іменників.

Прикметник як частина мови. Розряди прикметників за значенням. Ступені порівняння якісних прикметників. Повні та короткі форми якісних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників. Перехід прикметників в іменники.

Числівник як частина мови. Розряди числівників за значенням. Групи числівників за будовою. Відмінювання кількісних числівників. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання. Творення числівників.

Займенник як частина мови. Розряди займенників за значенням. Особливості їх відмінювання. Творення займенників.

Дієслово як частина мови. Вид, час, спосіб дієслова. Особові й числові форми. Дієслова I і II дієвідміни. Родові й числові форми дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Активні та пасивні дієприкметники. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на -но, -то.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників.

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням. Групи прийменників за будовою. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю, уживанням і будовою.

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням.

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

1.5 Синтаксис

Словосполучення і речення. Підрядний і сурядний зв'язок між словами та частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

Речення. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень за метою висловлювання, емоційним забарвленням, будовою, складом граматичної основи, наявністю другорядних членів, необхідних членів речення, ускладнювальних засобів.

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Типи присудків. Способи вираження простого дієслівного присудка. Основні функції та способи вираження компонентів складеного присудка.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена.

Речення з однорідними членами. Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами.

Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники та сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями.

Складні речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.

Способи відтворення чужого мовлення. Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

1.6 Лінгвістика тексту

Складне синтаксичне ціле, його основні ознаки. Абзац. Види й засоби міжфразового зв'язку. Актуальне членування речення: «дане» й «нове».

1.7 Стилїстика

Стилї мовлення, їх основні ознаки, функції.

1.8 Орфоепія

Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних звуків. Вимова слів з апострофом.

1.9 Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [и], [o] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення йо, ьо. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис н та nn у прикметниках, дієприкметниках і прислівниках, не, ні з різними частинами мови. Особливості написання числівників і займенників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

1.10 Пунктуація

Розділові знаки в кінці речення. Розділові знаки в простому й складному реченнях.

1.11 Розвиток мовлення

Види мовленнєвої діяльності. Адресант і адресат мовлення. Монологічне й діалогічне мовлення. Усне й писемне мовлення. Основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлення. Вимоги до мовлення. Текст, поділ тексту на абзаци, мікротеми. Мовні засоби зв'язку речень у тексті. Типи мовлення. Структура розповіді, опису, роздуму.

2. УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

2.1 Усна народна творчість

Загальна характеристика календарно-обрядових і соціально-побутових пісень. Тематика, зміст, образи народних балад і дум. Історичні пісні «Ой, Морозе, Морозенку», «Чи не той то Хміль». Пісні Марусі Чурай «Віють вітри», «За світ встали козаченьки»

2.2 Давня українська література

«Слово про похід Ігорів». «Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги, про напад хазарів). Григорій Сковорода «Всякому місту — звичай і права», «Бджола та Шершень», «De libertate», афоризми.

2.3 Література кінця XVIII — початку XX ст.

Іван Котляревський «Енеїда», «Наталка Полтавка». Григорій Квітка-Основ'яненко «Маруся». Тарас Шевченко «Катерина», «Гайдамаки», «Сон» («У всякого своя доля»), «Кавказ», «До Основ'яненка», «І мертвим, і живим...», «Заповіт», «Мені однаково...». Пантелеймон Куліш «Чорна рада». Марко Вовчок «Максим Гримач». Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я». Панас Мирний «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Іван Карпенко-Карий «Мартин Боруля». Іван Франко «Гімн», «Чого являється мені у сні», «Мойсей». Ольга Кобилянська «Земля». Леся Українка «Contra spem spero», «Лісова пісня», Михайло Коцюбинський «Intermezzo», «Тіні забутих предків», Василь Стефаник «Камінний хрест».

2.4 Література XX ст.

Микола Вороний «Блакитна Панна». Олександр Олесь «Чари ночі», «О слово рідне! Орле скутий!...». Володимир Винниченко «Момент». Павло Тичина «Арфами, арфами», «Ви знаєте, як липа шелестить», «О панно Інно». Максим Рильський «Молюсь і вірю...», Микола Хвильовий. «Я (Романтика)». Юрій Яновський «Подвійне коло», «Шаланда в морі». Володимир Сосюра «Любіть Україну». Валер'ян Підмогильний «Місто», Остап Вишня «Моя автобіографія», «Сом». Микола Куліш «Мина Мазайло». Богдан-Ігор Антонич «Різдво». Олександр Довженко. «Зачарована Десна», «Україна в огні». Андрій Малишко «Пісня про рушник». Василь Симоненко «Лебеді материнства». Олесь Гончар «За мить до щастя». Григор Тютюнник «Три зозулі з поклоном». Василь Стус «Як добре те, що смерті не боюсь я», «О землі втрачена, явись». Іван Драч «Балада про соняшник». Ліна Костенко «Маруся Чурай», «Страшні слова, коли вони мовчать», «Українське альфреско».

2.5 Твори українських письменників-емігрантів

Іван Багряний «Тигролови». Євген Маланюк «Стилет чи стилос?».

2.6 Сучасний літературний процес

Загальний огляд, основні тенденції. Літературні угруповання (Бу-Ба-Бу; «Нова дегенерація»; «Пропала грамота»; «ЛуГоСад»). Творчість Ігоря Римарука, Юрія Андруховича, Оксани Забужко. Утворення АУП (Асоціації українських письменників). Література елітарна і масова. Постмодернізм як один із художніх напрямів мистецтва 90-х років, його риси. Сучасні часописи та альманахи.

2.7 Теорія літератури

Зміст і форма художнього твору. Художній образ і літературний тип. Прототип. Зміст і форма художнього твору. Тема та мотиви. Ідея художнього твору. Проблематика та конфлікти в художньому творі.

Композиція художнього твору. Сюжет і його елементи. Позасюжетні елементи.

Тропи. Епітет, постійний епітет. Порівняння. Метафора, персоніфікація (уособлення), алегорія. Метонімія; синекдоха. Гіпербола. Оксиморон. Символ.

2.10 Види комічного. Гумор, іронія, сатира, сарказм, гротеск.

2.11 Поетичний синтаксис.

Інверсія. Тавтологія. Антитеза. Анафора. Риторичні фігури: риторичне звертання та риторичне запитання.

2.12 Поетичний звукопис. Алітерація й асонанс.

2.13 Теорія віршування.

Системи віршування: метрична, силабічна, тонічна та силабо-тонічна. Двоскладові та трискладові стопи. Віршові розміри: ямб, хорей, дактиль, амфібрахій та анапест. Рима. Основні види римуння в катрені (парне, перехресне, кільцеве). Поняття про строфу. Види строф: дистих (двовірш), тривірш, катрен, терцина. Ознаки класичного сонета. Верлібр.

Роди і види літератури. Епос. Малі епічні твори: новела, оповідання. Повість як зразок середнього епічного твору. Великі епічні твори: роман, епопея.

Лірика. Ліричний образ і ліричний герой. Різновиди ліричних творів: ода, послання, романс, медитація, поезія в прозі. Види ліричних творів за тематикою: філософська, патріотична, громадянська, пейзажна й інтимна лірика.

Ліро-епічні твори. Співомовка, байка, балада, поема та роман у віршах як зразки ліро-епічних творів.

Драма. Вертеп. Шкільна драма й інтермедії. Жанрові різновиди сучасної драми: власне драма, трагедія та комедія. Драматична поема.

2.18 Літературні стилі та напрями. Періодизація розвитку української літератури.

Доба Відродження. Реформація в українській літературі.

Бароко та його характерні риси. Особливості українського бароко. Козацьке бароко.

Класицизм і його облив ості. Сентименталізм і його жанри.

Романтизм і його ознаки. Жанрове розмаїття романтизму.

Реалізм. Реалістичні течії другої половини XIX ст. в українській літературі: побутово-просвітницький, революційний і класичний реалізм. "

Доба модернізму. Особливість українського модернізму. Модерністські течії: неоромантизм, неокласицизм, символізм, імпресіонізм, експресіонізм, футуризм. Характерні ознаки кожної з названих течій. їх розвиток в українській літературі.

Постмодернізм. Представники українського постмодернізму. Особливості розвитку сучасної літератури, її стильове та жанрове розмаїття.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Тест складається з трьох частин. I частина містить 35 завдань закритої форми з української мови, II частина — 25 завдань з української літератури закритої форми. Частина III передбачає написання власного висловлення (орієнтовний обсяг роботи 1 сторінка: 200-250 слів; текст обсягом до 100 слів екзаменатори не перевірятимуть). Неправильно позначені та підчищені відповіді у бланку відповідей вважатимуться помилкою. Результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, зазначених у бланку, та якості написання власного висловлення.

Загальна кількість завдань – 61. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми. Час виконання – 180 хвилин.

НОРМАТИВИ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТУ

Оцінювання виконання завдань з української мови та літератури: I, II частини – кожне завдання оцінюється у 3 (три) бали, III частина – 20 балів. Максимальна кількість балів – 200 балів. Мінімальна кількість балів -100.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Педагогічна преса, 2005.
2. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підручник для 9 кл. - К.: Освіта, 2002.
3. Глазова О. П., Кузнецов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Педагогічна преса, 2006.
4. Передрій Г. Р., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т., Остаф Я. І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. - К.: Освіта, 2003.
5. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 8 кл. серед. шк. - К.: Вікторія, 2004.
6. Степанишин Б. І. Українська література: Підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Арт-освіта, 2004.
7. Українська література: Хрестоматія нововведених творів за програмою 2002 року: У 3-х част./Автор-упорядник Р.В.Мовчан. - Частина третя (9 - 11 класи). - К.: Генеза, 2003.
8. Джерела пружно б'ють: Хрестоматія з української літератури для 9 класу/ Уклав Борис Степанишин. - К.: Арт-Освіта, 2004.
9. Хропко П. П. Українська література: Підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Школяр, 2005.
10. Українська література: Хрестоматія для 10 класу середніх загальноосвітніх навчальних закладів/ Упоряд. П.П. Хропко, В.Ф.Погребенник. - К.: Ковчег, 2003.
11. Срібний птах: Хрестоматія з української літератури для 11 кл. загально освіт. навч. закл. - Част. II. / Упоряд. Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, А. Б. Гуляк. - К.: Освіта, 2006.
12. Семенюк Г. Ф., Ткачук М. П., Ковальчук О. Г. Українська література: Підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. - К.: Освіта, 2006.
13. Новосьолова В.І., Скуратівський Л.В., Плетньова Л.В. Українська мова: збірник тестових завдань для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. – К.: Генеза, 2009.
14. Українська мова і література - завдання та відповіді зовнішнього незалежного оцінювання 2008 року.
15. Українська мова і література - завдання та відповіді зовнішнього незалежного оцінювання 2007 року.
16. Шелехова Г. Т., Остаф Я. І., Скуратівський Л. В. Рідна мова: Підручник для 8 кл. - К.: Освіта, 2004.